

Guía Docente				
Datos Identificativos			2020/21	
Asignatura (*)	Procesos cognitivos na discapacidade intelectual		Código	652G01038
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descriptoros				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	2º cuatrimestre	Cuarto	Optativa	4.5
Idioma	Castelán			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Psicoloxía			
Coordinación	Rodriguez Martinez, Susana	Correo electrónico	susana.rodriguez1@udc.es	
Profesorado	Rodriguez Martinez, Susana	Correo electrónico	susana.rodriguez1@udc.es	
Web				
Descrición xeral	Aténdese as mais relevantes características no procesamento de información, autorregulación do comportamento, motivación e interacción personal dos nenos con discapacidade intelectual. Fundaméntanse estratexias instrucionais e desenvólvense recursos educativos para afrontar a inclusión da discapacidade intelectual na aula de Educación Infantil.			
Plan de continxencia	1. Modificacións nos contidos Non se realizarán cambios. 2. Metodoloxías *Metodoloxías docentes que se manteñen Portafolios do alumno (Computa avaliación) Sesión maxistral Análise de fontes documentais (Computa avaliación) Presentación oral (a través de Teams/computa avaliación) Discusión dirixida *Metodoloxías docentes que se modifican Observacións: Sesión maxistral (a través de Teams) Presentación oral (a través de Teams) Discusión dirixida (a través de Teams) 3. Mecanismos de atención personalizada ao alumnado -Correo electrónico: con disposición diaria para consultas puntuais ou para solicitar tutoría virtual. -Teams: -Sesión semanal maxistral gran grupo. -Sesión semanal grupo interactivo (2 grupos) para seguimento de portafolio -actividades do alumno- e análise de fontes documentais. -A demanda de grupos para supervisión de presentación oral. A lo menos dúas tutorías de supervisión Teams por grupo para presentación oral. Moodle: -Espacio para compartir materiais de aula e consulta, e materiais de portafolio. 4. Modificacións na avaliación Sen cambios na cualificación de avaliación. *Observacións de avaliación: -A presentación oral faráse a través de Teams. 5. Modificacións da bibliografía ou webgrafía Sen cambios			

Competencias do título

Código	Competencias do título
A1	Comprender os procesos educativos e de aprendizaxe no período de 0-6, no contexto familiar, social e escolar.
A7	Identificar dificultades de aprendizaxe, disfuncións cognitivas e as relacionadas coa atención.
A15	Coñecer os principios básicos dun desenvolvemento e comportamento saudables.
A16	Identificar trastornos no sono, a alimentación, o desenvolvemento psicomotor, a atención e a percepción auditiva e visual.
A18	Detectar carencias afectivas, alimenticias e de benestar que perturben o desenvolvemento físico e psíquico adecuado dos estudantes.
B10	Capacidade de análise e síntese.
B11	Capacidade de busca e manexo de información.
B12	Capacidade de organización e planificación.
B16	Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos noutras áreas e en contextos diferentes.
B17	Capacidade para presentar, defender e debater ideas utilizando argumentos sólidos.
C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.
C6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.
C7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.

Resultados da aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias do título		
Procesos educativos e de aprendizaxe no período de 0-6, no contexto familiar, social e escolar. Dificultades de aprendizaxe, disfuncións cognitivas e as relacionadas coa atención. Principios básicos dun desenvolvemento e comportamento saudables. Identificar trastornos no desenvolvemento psicomotor, a atención e a percepción auditiva e visual Detectar carencias afectivas, alimenticias e de benestar que perturben o desenvolvemento físico e psíquico adecuado dos estudantes.	A1 A7 A15 A16 A18		
Manexo de fontes, análise, síntese e organización de información. Integrarse e comunicarse con expertos noutras áreas e en contextos diferentes. Presentar, defender e debater ideas utilizando argumentos sólidos.		B10 B11 B12 B16 B17	
Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común. Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse. Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.			C4 C6 C7

Contidos

Temas	Subtemas
TEMA 1_ INTELIXENCIA E DISCAPACIDADE INTELECTUAL	1.- TEORÍAS IMPLÍCITAS SOBRE A INTELIXENCIA 2.- ENFOQUE PSICOMÉTRICO NO ESTUDIO DA INTELEGENCIA. TEORÍA TRIARQUICA DE STERBERG E INTELIXENCIAS MÚLTIPLES 3.- PERFILES COGNITIVOS DA INTELIXENCIA LÍMITE
TEMA 2_ DISCAPACIDADE INTELECTUAL: CONCEPTO, CLASIFICACIÓN E SISTEMAS DE APOIO	1.- DISCAPACIDADE, CALIDADE DE VIDA E AUTODETERMINACIÓN. 2.- DISCAPACIDADE INTELECTUAL. CONDUCTA ADAPTATIVA E INTELIXENCIA 3.- PCP. O PARADIGMA DE APOIOS

TEMA 3_ ATENCIÓN E MEMORIA NA DISCAPACIDADE INTELECTUAL	1.- TEORÍA DO PROCESAMIENTO DA INFORMACIÓN. PROCESOS COGNITIVOS BÁSICOS 2.-DEFICIENCIA PERCEPTIVO-ATENCIONAL 3.- LIMITACIÓN DA MEMORIA OPERATIVA: TEORÍA DA CARGA COGNITIVA 4.- MLP E DISCAPACIDADE
TEMA 4_ AUTORREGULACIÓN NA DISCAPACIDADE INTELECTUAL	1.- AREAS E FASES DA AUTORREGULACIÓN 2.- INICIO E PLANIFICACIÓN NA DI. 3.- INHIBICIÓN, VIXILANCIA E FLEXIBILIDADE NA DI.
TEMA 5_ MOTIVACIÓN E INTERACCIÓN SOCIAL NA DISCAPACIDADE INTELECTUAL	1.-CONSTRUCTO MOTIVACIONAL: CRENZAS, VALORES E AFECTIVIDADE 2.-SESGOS DE AUTORREFERENCIA E TENDENCIAS ATRIBUCIONAIS 3.-IMITACIÓN E APRENDIZAXE SOCIAL. MODELADO, FEEDBACK E COMPARACIÓN SOCIAL
TEMA 6_ ESTRATEXIAS DE INTERVENCIÓN EDUCATIVA NA DISCAPACIDADE INTELECTUAL	1.- ENTRENAMENTO COGNITIVO 2.- ESTRATEXIAS EDUCATIVAS PARA A PROMOCIÓN DAS FUNCIONES EXECUTIVAS 3.- RECURSOS EDUCATIVOS PARA A PROMOCIÓN DA AUTODETERMINACIÓN

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Portafolios do alumno	A1 A7 A15 A16 A18 B10 B11 B12 B17	0	25	25
Sesión maxistral	A1 A15 C4 C7	11.5	0	11.5
Análise de fontes documentais	A1 A7 A15 A16 A18 B10 B11 B16 C6	0	31	31
Presentación oral	A7 B10 B12 B17	4	15	19
Discusión dirixida	A7 A15 A16 A18 B10 B12 B16 B17 C4	16	0	16
Atención personalizada		10	0	10
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado				

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Portafolios do alumno	Archivo ordenado por temas que conteñen os rexistros das actividades de aprendizaxe realizadas polo alumnado.
Sesión maxistral	Exposición oral con apoio de medios audiovisuais e preguntas dos estudantes.
Análise de fontes documentais	Actividades deseñadas para a análise de fontes documentais propias da temática.
Presentación oral	Exposición verbal de temas, traballos, conceptos, feitos ou principios de forma dinámica.
Discusión dirixida	Discusión coordinada polo profesor.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Portafolios do alumno	Supervisarase as actividades de aprendizaxe realizadas polo estudante.
Análise de fontes documentais	O traballo do alumnado con recoñecemento de dedicación a tempo parcial e dispensa académica de exención de asistencia supervisarse en tutorías

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias	Descrición	Cualificación
Portafolios do alumno	A1 A7 A15 A16 A18 B10 B11 B12 B17	Archivo ordenado por temas que conteñen os rexistros das actividades de aprendizaxe realizadas polo alumno.	20
Análise de fontes documentais	A1 A7 A15 A16 A18 B10 B11 B16 C6	Actividades deseñadas para a análise de fontes documentais propias da temática.	40
Presentación oral	A7 B10 B12 B17	Exposición verbal de temas, traballos, conceptos, feitos ou principios de forma dinámica.	40

Observacións avaliación

O alumnado con recoñecimento de dedicación a tempo parcial y dispensa académica de exención de asistencia avaliaránse cos mesmos criterios a través de portafolio e análise de documentos.

Fontes de información

Bibliografía básica

- Aguado, L. (2005). Emoción, afecto y motivación. Madrid:Alianza
- Alós, F. J. y Lora, M. M. (2007). Control contextual en el aprendizaje de números para un niño con discapacidad intelectual. *Psicothema*, 19, 435-439
- Alós F. J. y Lora, M. M. (2005). Programas para la enseñanza de adjetivos demostrativos y adverbios de lugar. Estudio de caso para una joven con síndrome de Down. . *Revista Síndrome de Down*, 22, 46- 51.
- Alós, F. J.; Lora, M. M. y Moriana, J. A. (2008). Transferencia en el aprendizaje de conducta verbal. Estudio de caso para un niño con comportamientos autistas. *Acta Comportamentalia*.
- Amorós, P. y Ayerbe, P. (2000). Intervención educativa en inadaptación social. . Madrid: Síntesis
- Barton, L (1998). Discapacidad y Sociedad.. Madrid:Morata
- Beauregard, L.; Bouffard, R. y Duclos, G. (2005). AUTOESTIMA. Para quererse más y relacionarse mejor.. Madrid: Narcea
- Berrueto, P. et al. (2005). Discapacidad intelectual. Desarrollo, comunicación e intervención. . Madrid:CEPE
- Castello Tarrida, A. (2001). Inteligencia: una integración multidisciplinaria. Madrid: Masson
- Castello Tarrida, A. (2002). Inteligencia en acción. Madrid: Masson
- De Lorenzo, R. (2003). El Futuro de las Personas con Discapacidad en el Mundo. (Informe al Club de Roma). . Madrid: Ediciones Umbral
- Del Río, M. J. (1998). Lenguaje y comunicación en personas con necesidades educativas especiales. . Barcelona: Martínez Roca
- García, A., Gómez, J., Gutiérrez, M. T. y Puche, A. (2001). Formación y ampliación de clases de equivalencia aplicadas al tratamiento de un niño autista. *Análisis y Modificación de Conducta*, 27, 650-669.
- García, C. V. y Luciano, M. C. (1997). Superlectoescritura. Programa para el aprendizaje de la Lectura y la Escritura. . Granada: Némesis.
- García, C. V., Luciano, M. C. y Ferrer, I. (1997). Superlectoaritmética. Programa para el aprendizaje de la numeración y la aritmética.. Granada: Némesis.
- M. Pérez, J. R. Fernández, C. Fernández y I. Amigo (2003). Guía de tratamientos psicológicos eficaces. Madrid: Pirámide
- Gil, F. (2002). Exclusión Social. Barcelona: Ariel
- López, M, López, M., Llorent, V. (2009). La discapacidad: Aspectos educativos y sociales.. Málaga: Aljibe
- Lovaas, O. I. (1990). Enseñanza de niños con trastornos del desarrollo. . Barcelona: Martínez Roca
- Marchesi, A., Coll, C. y Palacios, J. (1990). Desarrollo Psicológico y Educación, 3. Trastornos del desarrollo y necesidades educativas especiales. . Madrid:Alianza
- McClelland, D.C. (1989). Estudio de la motivación humana. Madrid:Narcea
- Muntaner, J.J. (2001). La persona con retraso mental. Bases para su inclusión social y educativa. Málaga:Aljibe
- Pérez-González, L. A. (2001). Procesos de aprendizaje de discriminaciones condicionales. . *Psicothema*, 13, 650-658.
- Pérez-González, L. A. y Williams, G. (2005). Programa integral para la enseñanza de habilidades a niños con autismo. . *Psicothema*, 17, 233-244.
- Pintrich, P.R. y Schunk, D.H. (2006). P.R. Pintrich y D.H. Schunk (Eds.). Motivación en contextos educativos. Teoría, investigación y aplicaciones. . Madrid:Pearson
- Rodríguez, S. Cabanach, R.G., Piñeiro, I., Valle, A., Núñez, J.C. y González-Pienda, J.A. (2001). Metas de aproximación, metas de evitación y múltiples metas académicas. . *Psicothema*, 13, 546-560
- Rodríguez, S., Cabanach, R., Valle, A., Núñez, J.C. y González-Pienda, J.A. (2004). Diferencias en el uso del self-handicapping y pesimismo defensivo y su relación con las metas de logro, la autoestima y las estrategias de autorregulación del aprendizaje . *Psicothema*, 16, 625-631.
- Schalock, R. y Verdugo, M.A. (2003). Calidad de Vida. Manual para profesionales de la educación, la salud y los servicios sociales. . Madrid:Alianza
- Sternberg, R.J. (1991). Mas allá del cociente de inteligencia.. Bilbao. Desclee de Brouwer
- Muñoz, A.M. y Portillo, R. (2007). Evaluación psicopedagógica de la discapacidad intelectual ligera y del retraso límite. *Anales de Psicología*, 25, 111-128
- Tuchman, R.F.; Moshé, S.L.; Rapin, I. (2005). Trastornos del Neurodesarrollo y epilepsia. *Revista de Neurología*, 40,

3-10

- Valle, A., Cabanach, R.G., Rodríguez, S., Piñeiro, I. y Suárez, J.M. (1999). Atribuciones causales, autoconcepto y motivación en estudiante con alto y bajo rendimiento académico. . Revista Española de Pedagogía, 214, 525-546.
- Verdugo, M.A. y Gutierrez Bermejo, B. (2009). Discapacidad intelectual, adaptación social y problemas de comportamiento.. Madrid: Pirámide
- Verdugo, M.A. (). análisis de la definición de discapacidad. Siglo Cero, 34(1), 1-17
- VV.AA. (2006). Discapacidad y Autoestima. Actividades para el desarrollo emocional de niños con discapacidad física. Sevilla: MAD

Bibliografía complementaria

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías